RETTENS KENDELSE (Femte Afdeling)
7. juni 1991 *

I sag T-14/91,

Georges Weyrich, forhenværende tjenestemand ved Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber, bosat i Luxembourg, ved advokat Aloyse May, Luxembourg, og med valgt adresse i Luxembourg hos sidstnævnte, 31, Grand-rue,

sagsøger,

mod

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved juridisk konsulent Joseph Griesmar, som befuldmægtiget, og med valgt adresse i Luxembourg hos Guido Berardis, Kommissionens Juridiske Tjeneste, Centre Wagner, Kirchberg,

sagsøgt,

angående fastlæggelse af sagsøgerens økonomiske rettigheder som følge af en foranstaltning vedrørende udtræden af tjenesten i henhold til bestemmelserne i Rådets forordning (EKSF, EØF, Euratom) nr. 3518/85 af 12. december 1985 om indførelse af særlige foranstaltninger vedrørende tjenestemænds udtræden af tjenesten i De Europæiske Fællesskaber i anledning af Spaniens og Portugals tiltrædelse (EFT L 335, s. 56),

har

RETTEN (Femte Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, C. P. Briët, og dommerne D. Barrington og J. Biancarelli,

justitssekretær: fuldmægtig B. Pastor,

afsagt følgende

* Processprog: fransk.

Kendelse

Faktiske og retlige omstændigheder

1 Ved stævning registreret på Rettens Justitskontor den 7. marts 1991 har Georges Weyrich anlagt sag, hvorunder der principalt er nedlagt påstand om, at det fastslås, *at* bestemmelserne i artikel 5, stk. 1 og 2, og om fornødent artikel 4, stk. 3 og stk. 5-9, i Rådets forordning (EKSF, EØF, Euratom) nr. 3518/85 af 12. december 1985 — om indførelse af særlige foranstaltninger vedrørende tjenestemænds udtræden af tjenesten i De Europæiske Fællesskaber i anledning af Spaniens og Portugals tiltrædelse (EFT L 335, s. 56, herefter benævnt »forordning nr. 3518«) — kendes retsstridige i forhold til sagsøgeren, subsidiært *at* Kommissionens afgørelse af 1. august 1990, som er den retsakt, der indeholder et klagepunkt, og som blev tilstillet sagsøgeren den 13. august 1990, annulleres, og for det tredje *at* Kommissionens endelige afslag af 19. december 1990 annulleres.

2 Ved særskilt dokument indleveret til Rettens Justitskontor den 10. april 1991 har Kommissionen fremsat formalitetsindsigelse i medfør af Domstolens procesreglements artikel 91, stk. 1, som finder tilsvarende anvendelse ved Retten. Det begæres, at der tages stilling til formalitetsindsigelsen, uden at behandlingen af sagens realitet indledes.

3 Sagsøgeren, som er født den 14. november 1931, tiltrådte den 10. februar 1953 sin tjeneste ved Den Høje Myndighed for Det Europæiske Kul- og Stålfællesskab som kontraktansat. Han blev som fastansat tjenestemand med virkning fra 1. juli 1956 omfattet af EKSF's personalevedtægt. Efter senere at være blevet tjenestemand ved Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber opnåede han lønklasse A3, løntrin 8, og arbejdede bl.a. som kontorchef for Kommissionens Personaleafdeling i Luxembourg i mere end syv år.

4 Han meddelte ved skrivelse af 20. juni 1989 administrationen, at han havde til hensigt at udtræde af tjenesten den 31. august 1989 i medfør af de i forordning nr. 3518/85 hjemlede foranstaltninger om udtræden. Ved samme lejlighed gjorde han udtrykkelig opmærksom på, at han ønskede at være omfattet af artikel 34 i den tidligere EKSF's personalevedtægt.

5 Ansøgningen blev imødekommet, og sagsøgeren udtrådte af tjenesten den 31. august 1989 efter at hans økonomiske rettigheder var fastsat i en »opgørelse af den månedlige godtgørelse« af 23. august 1989, som han fik tilsendt på sin privatadresse.

6 Indledningsvis bør det præciseres, at for visse forhenværende tidligere tjenestemænds vedkommende, som har været omfattet af EKSF's personalevedtægt, herunder sagsøgeren, opstiller artikel 5 i forordning nr. 3518/85 en valgmulighed: »(at de) ... kan anmode om, at deres økonomiske rettigheder opgøres i henhold til artikel 34 i vedtægten for personalet i Det Europæiske Kul- og Stålfællesskab og i artikel 50 i personaleordningen for Det Europæiske Kul- og Stålfællesskab... Artikel 4, stk. 3 og 5 til 9 i denne forordning gælder dog stadig for de i denne artikel omhandlede tjenestemænd og deres ydelsesberettigede pårørende«.

7 Det bestemmes i artikel 34 i EKSF's personalevedtægt, at »... disse ansatte (sat på ventepenge) oppebærer i to år en månedlig godtgørelse svarende til den i artikel 47, stk. 1, fastsatte løn og i to år en godtgørelse, der udgør halvdelen af denne løn. Efter fire års ventepenge oppebærer disse ansatte en forholdsmæssig pension på de i pensionsordningen fastsatte betingelser...«. Det præciseres i artikel 50 i personaleordningen for EKSF (herefter benævnt »det almindelige regulativ for EKSF«): »... Ved beregningen af de rettigheder til alderspension, der tilkommer en tjenestemand, der pensioneres efter den i personalevedtægtens artikel 34 fastsatte ventetid, fordobles antallet af tjenestemandens aktive tjenesteår indtil tidspunktet for pensionens tildeling. Det samlede antal af de for beregningen af denne tjenestemands pension afgørende pensionsgivende tjenesteår kan dog ikke overstige 30 eller det antal pensionsgivende tjenesteår, tjenestemanden havde erhvervet, hvis han havde gjort tjeneste indtil det 65. år«.

8 Det bør desuden fremhæves, at artikel 95 i det almindelige regulativ for EKSF bestemmer følgende: »Tjenestemænd... som oppebærer godtgørelsen i personalevedtægtens artikel 34 eller 42, betaler fortsat... det i artikel 93 fastsatte bidrag (dvs. pensionsbidrag) beregnet på grundlag af den fulde grundløn i de pågældendes lønklasse og -trin«.

9 Betingelserne for at anvende forordning nr. 3518/85 på forhenværende tjenestemænd omfattet af EKSF's personalevedtægt blev uddybet i et særligt nummer af *Administrative Meddelelser* fra Kommissionen af den 23. januar 1986 med titlen »Udtræden — EKSF-ordningen«, som blev omdelt blandt personalet. Det hedder bl.a. heri: »Disse tjenestemænd kan vælge mellem:

a) enten at lade bestemmelserne i artikel 4 i 'udtrædelsesforordningen' finde anvendelse fuldt ud

b) eller i henhold til 'udtrædelsesforordningens' artikel 5 at lade bestemmelserne i artikel 34 i den tidligere for EKSF gældende personalevedtægt og artikel 50 i det tidligere regulativ for EKSF finde anvendelse.

Anvendelsen af reglerne under a) indebærer:

— Udbetaling af en godtgørelse svarende til 70% af den ved udtræden af tjenesten oppebårne grundløn med optjening af pensionsrettigheder efter vedtægtens almindelige bestemmelser i det tidsrum, den forhenværende tjenestemand oppebærer godtgørelsen. Godtgørelsens udbetaling ophører, enten når den pågældende fylder 65 år, eller under alle omstændigheder ved opnåelsen af alderspensionens maksimumsbeløb (70% af grundlønnen).

Valget af reglerne under b) indebærer:

— Udbetaling i to år af en godtgørelse svarende til grundlønnen på udtrædelsestidspunktet, og de følgende to år af en godtgørelse, der udgør halvdelen af grundlønnen. Efter denne periode pensioneres den pågældende med den pension, han har krav på i henhold til artikel 50 i det tidligere almindelige regulativ for EKSF (en fordobling af de aktive tjenesteår, dog maksimalt den tilladte maksimale pension). Såfremt den pågældende i denne fireårige periode fylder 65 år, træder en pension beregnet efter samme regler i stedet for godtgørelsen.

I begge tilfælde anses tidsrummet for godtgørelsens udbetaling for tjenesteperiode og indebærer, at der skal betales bidrag til pensionsordningen.

Valget af den ene eller anden ordning kan ikke ændres. Med andre ord kan de pågældende ikke gøre krav på, at der anvendes en anden ordning end den valgte og den, de er henført under. De kan navnlig ikke ansøge om at ophøre med at modtage den i EKSF-ordningen hjemlede godtgørelse, når de opfylder betingelserne for at få udbetalt alderspensionens maksimumsbeløb, før de er fyldt 65 år«.

10 På baggrund af disse bestemmelser tilstillede chefen for Kommissionens Afdeling for »Pensioner« den 23. august 1989 sagsøgeren en »Opgørelse af den månedlige godtgørelse« i henhold til artikel 4 i forordning nr. 3518/85. For den foreliggende sags afgørelse er alene opgørelsens punkt B og C 5 af betydning. Punkt B, benævnt »godtgørelsesperiode og grundbeløb«, henviste til artikel 34 i EKSF's personalevedtægt og fastsatte sagsøgerens månedlige godtgørelse således:

»— 100% af den sidste grundløn fra den 1. september 1989 til den 31. august 1991

— 50% af den sidste grundløn fra den 1. september 1991 til den 31. august 1993«.

Det præciseredes i punkt C 5, at »der fortsat betales til De Europæiske Fællesskabers pensionsordning i den periode, hvor der udbetales godtgørelse. Bidraget beregnes på grundlag af 100% af lønnen«. Således var de månedlige godtgørelser, såkaldte »udtrædelses«-godtgørelser, for hele »udtrædelses«-perioden på fire år fastlagt i denne retsakt af 23. august 1989.

11 I et internt notat fra september 1989 fra Kommissionens Generaldirektorat for Personale og Administration benævnt »Udtræden efter Rådets forordninger nr. 3518/85, nr. 2274/87 og nr. 1857/89« ønskede Kommissionen nærmere at fast-

sætte vilkårene for anvendelsen af de tre såkaldte »udtrædelses«-forordninger på følgende punkter: adgangsbetingelser, månedlig godtgørelse, børnetilskud, overførsel af en del af lønnen, udlandstillæg, krisebidrag, sygekasse, pensionsordning, udbetaling, indtægter ved en anden erhvervsaktivitet, beskatning og ulykkesforsikring. I notatet understregede Kommissionen dog indledningsvis, at »de følgende oplysninger kun er vejledende. Såfremt de bestrides, er kun tjenestemandsvedtægten, ansættelsesvilkårene for de øvrige ansatte i Fællesskaberne og forordningerne nr. 3518/85, 2274/87 og 1857/89 gyldige«. Under rubrikken »månedlig godtgørelse« præciserer dette vejledende dokument, som er fælles for de »tre udtrædelsesforordninger«, kun følgende:

»— 70% af den pågældendes grundløn i lønklassen og på løntrinnet ved udtræden af tjenesten

— godtgørelsens udbetaling ophører, når den pågældende fylder 65 år eller mellem 60 og 65 år, når den udtrådte har optjent den maksimale pension (70%)«.

12 Navnlig fordi sagsøgeren på det tidspunkt, hvor han udtrådte af tjenesten, havde optjent mere end 35 pensionsgivende tjenesteår — dvs. det antal pensionsgivende tjenesteår, som i medfør af artikel 77 i vedtægten for tjenestemænd i De Europæiske Fællesskaber (herefter benævnt »vedtægten«) giver ret til den maksimale pension — sendte han den 20. oktober 1989 et rekommanderet brev med modtagelsesbevis til chefen for afdelingen for »Pensioner og Kontakt til Tidligere Ansatte«, som adressaten modtog den 24. oktober 1989. Heri bestred han opgørelsen af den månedlige godtgørelse i henhold til bestemmelserne i Rådets forordning nr. 3518/85, som chefen for afdelingen »Pensioner« havde sendt ham den 23. august 1989. I skrivelsen bestred han alene opgørelsens punkt B og C 5. Han anførte, at »indholdet ikke alene forekommer mig at være i diamentral modsætning til ånden i den tidligere for EKSF gældende personalevedtægt, navnlig artikel 34, men også i strid med vedtægten«.

Med hensyn til punkt B fandt sagsøgeren, at de perioder, hvor han modtog godtgørelsen, skulle have været beregnet således:

»— 100% af den sidste grundløn fra den 1. september 1989 til den 31. august 1991

— 50% af den sidste grundløn fra den 1. september 1991 til den 14. november 1991«.

Sidstnævnte dato var den dato, hvor sagsøgeren fyldte 60 år. I skrivelsen anførte han, at han ønskede at gøre krav på sin alderspension fra denne dato samtidig med, at han regnede med, at 38 pensionsgivende tjenesteår ville give ham ret til en pension på 70%. Efter hans opfattelse skulle han ikke modtage sin alderspension fra den 1. september 1993, sådan som det fejlagtigt var anført i opgørelsen af hans rettigheder, men fra den 15. november 1991.

Med hensyn til punkt C 5 fremhævede sagsøgeren, at han siden den 1. september 1989 havde tilbagelagt 36 pensionsgivende tjenesteår, hvorfor han anmodede Kommissionens kompetente tjenestegrene om »at stoppe fradraget for pension i henhold til bestemmelserne i den nævnte forordning og artikel 34 i EKSF's personalevedtægt og som pension tilbagebetale ham de fradragne beløb for månederne september og oktober 1989«.

Parterne er ikke enige om, hvordan skrivelsen af 20. oktober 1989 retligt skal kvalificeres: Sagsøgeren betragter den som en blot og bar anmodning om en forklaring, mens Kommissionen anser den for en klage.

13 Ved skrivelse af 16. januar 1990, som sagsøgeren modtog den 21. januar s.å., meddelte chefen for afdelingen »Pensioner« ham, at han, fordi han i sit tilfælde havde valgt »EKSF-muligheden« for sin udtrædelsesperiode, for det første måtte fortsætte med at betale bidrag til pensionsordningen i hele godtgørelsesperioden på fire år, »hvilket endog skulle gælde, når (han) modtager en godtgørelse svarende til 50% af sin sidste løn og er fyldt 60 år eller har opnået ret til maksimal alderspension«; for det andet var det kun i det tilfælde, »at han i denne fireårige periode fylder 65 år, at alderspensionen træder i stedet for godtgørelsen«. Det tilføjedes, at bestemmelsen var offentliggjort i *Meddelelser fra Administrationen* af 23. januar 1986, som han vedlagde i kopi.

14 I mellemtiden forelagde sagsøgeren, som endnu ikke havde modtaget det ovennævnte svar på sin skrivelse af 20. oktober 1989, ansættelsesmyndigheden — ved skrivelse af 19. januar 1990, modtaget af sidstnævnte den 22. januar 1990 — sin tidligere skrivelse af 20. oktober 1989. Han opfordrede ansættelsesmyndigheden til at tage stilling til indholdet af hans forudgående skrivelse, som han vedlagde i kopi. Skrivelsen af 19. januar 1990 blev oversendt til Kommissionens Generalsekretariat ledsaget af en formular nr. 2, hvorpå den udtrykkeligt var betegnet som en »ansøgning« i vedtægtens artikel 90's forstand. På dette punkt er parterne igen uenige om dokumentets retlige kvalifikation, da Kommissionen mener, at der er tale om klage nr. 2.

15 Ved rekommanderet skrivelse med modtagelsesbevis af 13. august 1990 sendte Kommissionen sagsøgeren »den afgørelse, Kommissionen den 1. august 1990 har truffet vedrørende Deres klage nr. R/9/90«. Denne betegnelse fremgik udtrykkeligt af registreringsdokumentet for ovennævnte skrivelse af 19. januar 1990, sådan som det var blevet tilbagesendt til sagsøgeren. Kommissionen præciserede dog indledningsvis i svaret på klagen, at den fandt, at »Weyrich's skrivelse af 20. oktober 1989, hvori han bestrider fastsættelsen af den månedlige godtgørelse i henhold til forordning nr. 3518/85, kun kan kvalificeres som en 'klage' efter betydningen i vedtægtens artikel 90, stk. 2, fordi den er rettet mod en retsakt, som ubestrideligt berører hans retsstilling direkte og umiddelbart... den kan ikke anses for en 'ansøgning' i vedtægtens artikel 90, stk. 1's, forstand, fordi en ansøgning efter bestemmelsens ordlyd har til formål at ansøge ansættelsesmyndigheden om at træffe en 'beslutning'. Men i det tilfælde findes der allerede en beslutning i form af 'fastsættelses'-opgørelsen af 23. august 1989. Når dette er sagt, indeholder skrivelsen af 19. januar 1990, for så vidt som den bør betragtes som den 'anden klage', idet den opfordrer ansættelsesmyndigheden til at tage stilling til indholdet af skrivelsen af 20. oktober 1989, ingen nye omstændigheder i forhold til 'klagen' af 20. oktober 1989... Idet den akt, der indeholder et klagepunkt efter vedtægtens artikel 90, stk. 2, er opgørelsen af 23. august 1989, er denne retsakt blevet anfægtet af Weyrich ved hans klage af 20. oktober 1989, som administrationen modtog den 24. oktober 1989. Da ansættelsesmyndigheden ikke havde svaret inden for fristen på fire måneder, jf. vedtægtens artikel 90, stk. 2, forelå der en 'stiltiende afvisning' den 24. februar 1990. Indgivelsen af den anden klage, registreret den 22. januar 1990, gør det dog ikke muligt at lade fristerne i vedtægtens artikel 90 og 91 løbe på ny. Under henvisning hertil henleder Kommissionen klagerens opmærksomhed på, at den i tilfælde af en eventuel retssag om dette 'svar' forbeholder sig ret til at

påstå 'sagen' afvist 'af denne grund'«. I øvrigt afviste Kommissionen i realiteten sagsøgerens to klagepunkter, som vedrørte dels varigheden af udtrædelsesgodtgørelsens udbetaling og datoen for overgang til alderspension, dels forpligtelsen til at betale bidrag til pensionsordningen.

16 Ved rekommanderet skrivelse med modtagelsesbevis af 20. august 1990 henvendte sagsøgeren sig til Kommissionens generaldirektør for personale og administration for på ny at forelægge ham sin sag, foreholde ham hans den urimelige situation, han anså sig for at være udsat for, og at anmode om en »ad hoc-løsning« i betragtning af »de helt specielle forhold ved min sag, som klart ikke er taget i betragtning ved udarbejdelsen af forordning nr. 3518/85 og de hertil knyttede gennemførelsesbestemmelser«. Sagsøgeren har betegnet denne skrivelse som »første klage«. Kommissionen betragter den som et forsøg på fra sagsøgerens side at forlænge den administrative dialog med administrationen. Kommissionen har ikke taget stilling til, hvorledes den ovenfor gennemgåede skrivelse fra sagsøgeren af 20. august 1990 retligt skal kvalificeres.

17 Ved en ny skrivelse af 9. november 1990, registreret i Kommissionens Generalsekretariat den 13. november 1990 og forelagt som en »klage i henhold til artikel 90 indgivet i den korrekte form og inden for de fastsatte frister«, anmodede sagsøgeren Kommissionen om at tage sin afgørelse af 1. august 1990 op til fornyet overvejelse. I den forbindelse henviste han udtrykkeligt til de ovenfor gennemgåede skrivelser af 20. oktober 1989 og 19. januar 1990, ligesom han på ny anfægtede indholdet af punkt B og C 5 i opgørelsen af 23. august 1989. Desuden mente han, at dels var den situation, han var bragt i, snarere en »straf end en hjælp«, dels havde administrationen tilsidesat sin omsorgspligt i forhold til ham. Igen er parterne uenige om, hvorledes denne skrivelse af 9. november 1990, registreret i Kommissionens Generalsekretariat som »klage nr. 293/90«, retligt skal kvalificeres: Efter sagsøgerens opfattelse er der tale om den anden klage. For Kommissionens vedkommende drejer det sig om den tredje klage i forlængelse af de to tidligere af 24. oktober 1989 og 19. januar 1990.

18 Ved skrivelse af 19. december 1990 meddelte generaldirektøren for personale og administration sagsøgeren, at »det ved gennemgang af Deres klage nr. 293/90 samt Deres skrivelse af 20. august 1990 fremgår, at de vedrører de samme proble-

mer, som De rejste i Deres klage nr. 9/90. Jeg underrettede Dem ved min skrivelse af 13. august 1990 om Kommissionens afgørelse vedrørende disse problemer og grundene til, at det ikke retligt var muligt at imødekomme Deres krav... Da der ikke foreligger nye faktiske omstændigheder i Deres klage nr. 293/90... kan jeg kun bekræfte den afgørelse, Kommissionen traf i ovennævnte svar« (der var tale om Kommissionens svar på »klage nr. R/9/90« af 21.1.1990). Ved samme skrivelse blev sagsøgeren også underrettet om Rettens dom af 22. november 1990 (sag T-4/90, Lestelle mod Kommissionen, Sml. II, s. 689), som vedrørte spørgsmålet, om det var obligatorisk eller fakultativt at betale bidrag til pensionsordningen i forbindelse med en udtrædelsesgodtgørelse. Vedrørende dette spørgsmål havde Kommissionen faktisk i sin afgørelse af 1. august 1990 som svar på »klage nr. R/9/90« med hensyn til den fortsatte pligt til at betale fuldt bidrag til pensionsordningen, taget følgende forbehold: »I betragtning af, at det samme område, nemlig spørgsmålet om bidrag, for nærværende er genstand for en sag for Retten i Første Instans (sag T-4/90, Lestelle mod Kommissionen), som endnu ikke har truffet afgørelse, vil klagerens situation blive gennemgået på ny, såfremt det i lyset af denne dom måtte vise sig nødvendigt«. I sit svar af 19. december 1990 underrettede generaldirektøren for personale og administration således sagsøgeren om, at Retten havde afsagt dom i den nævnte Lestelle-sag, og »at det heraf fremgår, at indbetaling af bidrag til pensionsordningen er obligatorisk i henhold til artikel 4, stk. 7, i forordning nr. 3518/85«.

Retsforhandlinger og påstande

19 Det er på denne baggrund, at Weyrich ved stævning, indleveret til Rettens Justitskontor den 7. marts 1991, har anlagt sag, over for hvilken Kommissionen har fremsat formalitetsindsigelse i henhold til Domstolens procesreglements artikel 91, stk. 1. Indsigelsen blev registreret på Rettens Justitskontor den 10. april 1991, til hvilken sagsøgeren har fremsat bemærkninger ved svarskrift indleveret til Rettens Justitskontor den 10. maj 1991.

20 Ved behandlingen af formalitetsindsigelsen har Kommissionen nedlagt følgende påstande:

— Sagen afvises.

— Spørgsmålet om sagens omkostninger afgøres efter gældende regler.

Sagsøgeren har nedlagt følgende påstande:

— Kommissionens formalitetsindsigelse afvises som ubegrundet.

— Sagen admitteres.

— I øvrigt træffes afgørelse efter de allerede nedlagte påstande.

21 I henhold til Domstolens procesreglements artikel 91, stk. 3, forhandles der mundtligt om formalitetsindsigelsen, medmindre Retten bestemmer andet. Retten (Femte Afdeling) finder, at sagen ved gennemgangen af processkrifterne er tilstrækkeligt oplyst, og at en mundtlig forhandling er ufornøden.

Formaliteten

22 Kommissionen har principalt gjort gældende, at det er afgørelsen af 23. august 1989, dvs. opgørelsen af den månedlige godtgørelse, der udgjorde den første akt, som kan anfægtes ved et søgsmål, og som sådan fik vedtægtens frister til at løbe. Ifølge Kommissionen foreligger der nemlig en akt med dispositivt indhold og underskrevet af den kompetente myndighed, som fastlægger omfanget af sagsøgerens rettigheder som forhenværende tjenestemand, der har fået tilladelse til definitivt at udtræde af tjenesten. Herom henviser Kommissionen til Domstolens dom af 10. december 1980 (sag 23/80, Grasselli mod Kommissionen, Sml. s. 3709), og Rettens dom af 22. november 1990 (sag T-4/90, Lestelle mod Kommissionen). Ifølge

Kommissionen påhvilede det herefter sagsøgeren at indgive en administrativ klage over afgørelsen af 23. august 1989 inden udløbet af en frist på tre måneder fra modtagelsen og derefter, i tilfælde af afvisning af klagen, at anlægge sag ved Retten inden for de i vedtægten fastsatte frister. Dette er det reelle indhold af sagsøgerens skrivelse af 20. oktober 1989, som administrationen blot blev erindret om ved hans nye skrivelse af 19. januar 1990, idet han jo i den første skrivelse klart havde anfægtet punkt B og C 5 i afgørelsen af 23. august 1989 som værende »i strid med vedtægten« og i »strid med ånden i artikel 34 i den tidligere for EKSF-personalet gældende vedtægt«. Desuden har den pågældende over for fastlæggelsen af hans rettigheder og pligter, sådan som det var sket på disse to punkter, ifølge Kommissionen fremsat krav om en ny fastlæggelse af hans rettigheder, således som han opfattede dem.

23 Uanset hvorledes man retligt opfatter sagsøgerens skrivelser af hhv. 20. oktober 1989 og 19. januar 1990, kommer man derfor ifølge Kommissionen til den samme konklusion, dvs. at sagsøgeren har ladet fristerne springe og dermed afskåret sig fra at kunne klage administrativt. Efter Kommissionens opfattelse er der kun to mulige løsninger:

— Enten at skrivelsen af 20. oktober 1989, som blev bragt i erindring den 19. januar 1990, udgør en »klage« efter betydningen i vedtægtens artikel 90, stk. 2, hvilket Kommissionen mener, med det formål, efter at den af Weyrich påståede fejl var rettet, at opnå en ny fastlæggelse af rettighederne på den af den pågældende ønskede måde. I så fald påhvilede det sagsøgeren i mangel af svar fra Kommissionen inden for den i vedtægtens artikel 90, stk. 2, fastsatte frist på fire måneder, som udløb den 24. februar 1990, at anlægge sag ved Retten inden for fristen på tre måneder i artikel 91, stk. 3, hvilket sagsøgeren ikke har gjort.

— Eller skrivelsen af 20. oktober 1989 var blot en »ansøgning« efter betydningen i vedtægtens artikel 90, stk. 1, bekræftet af en ny »ansøgning« af 19. januar 1990. I så fald udgjorde ifølge Kommissionen det manglende svar på disse skrivelser inden for fristen på fire måneder under alle omstændigheder en stiltiende afvisning. Det står fast, at denne afvisning i mangel af en klage inden for fristerne er blevet endelig, således at sagsøgeren ikke den 7. marts 1991 kunne anlægge sag ved Retten.

24 Kommissionen har subsidiært understreget, at dens svar på klage nr. R/9/90, som blev meddelt den 13. august 1990, ikke kunne få fristerne for en administrativ sag til at løbe på ny. I dette tilfælde er der også to mulige løsninger:

— Enten må Kommissionens afgørelse forstås som en udtrykkelig afvisning af »klagen« af 19. januar 1990, der allerede stiltiende blev afvist den 22. maj 1990 efter den første stiltiende afvisning i februar 1990 af »klagen« fra oktober 1989. Det er følgelig ikke tænkeligt, at den udtrykkelige afvisning af en klage kan give anledning til en ny administrativ klage, som den den 13. november 1990 indgivne, hvis afvisning på ny ville få søgsmålsfristen til at løbe. Kommissionens svar af 19. december 1990 på sagsøgerens tredje klage, som bekræftede den den 13. august 1990 meddelte afgørelse, udgør under alle omstændigheder ikke en akt, der kan anfægtes, således som Domstolen har fastslået i dom af 28. maj 1980 (forenede sager 33/79 og 75/79, Kuhner mod Kommissionen, Sml. s. 1677), og i kendelse af 16. juni 1988 (sag 371/87, Progoulis mod Kommissionen, Sml. s. 3081). I dette tilfælde er sagen altså anlagt efter fristernes udløb.

— Eller den den 13. august 1990 meddelte afgørelse afviste kun Weyrich's tidligere ansøgning af 19. januar 1990, hvori han gentog og fastslog de krav, som allerede havde fundet udtryk i hans skrivelse af 20. oktober 1989. Men i det tilfælde var hans krav, som var genfremsat i denne »ansøgning«, allerede tidligere stiltiende afvist, og da der ikke var indgivet en klage inden for fristerne, følger det af fast retspraksis, at det udtrykkelige afslag, som blev meddelt den 13. august 1990, ikke kunne få fristerne i den interne personalesag til at løbe på ny. Det er korrekt, at vedtægtens artikel 91, stk. 3, bestemmer følgende: »Når der imidlertid på en stiltiende afvisning inden for klagefristen følger en udtrykkelig afvisning af en klage, løber klagefristen på ny«, men der sigtes kun til søgsmålsfristerne og ikke til den interne behandling af personalesager. Den den 13. august 1990 meddelte afgørelse kan, selv hvis det antages, at den skal forstås som et afslag på en »ansøgning«, under alle omstændigheder kun anses for et rent bekræftende afslag af den tidligere stiltiende afvisning, samtidig med at den bekræfter afgørelsen af 23. august 1989, hvorfor den isoleret set ikke er en anfægtelig akt efter betydningen i Domstolens kendelse af 16. juni 1988 (sag 371/87, Progoulis).

25 Overfor Kommissionens formalitetsindsigelse har sagsøgeren for det første gjort gældende, at der bør sondres mellem den foreliggende sag og den sag, som gav anledning til Rettens dom af 22. november 1990 i Lestelle-sagen (T-4/90). I denne sag kan opgørelsen af den månedlige godtgørelse, der i Lestelle-dommen blev anset for en retsakt indeholdende et klagepunkt, ikke forstås på samme måde, da akten nogle dage senere blev efterfulgt af et andet dokument fra Kommissionen benævnt »Udtrædelse efter Rådets forordninger nr. 3518/85, 2274/87 og 1857/89«. Disse nye oplysninger, som blev meddelt i september 1989, ændrede opgørelsen af den månedlige godtgørelse i den form, som den nogle dage tidligere var meddelt sagsøgeren, eftersom oplysningerne helt klart præciserer, at godtgørelsens udbetaling ophører, når den pågældende er fyldt 65 år, eller mellem 60 og 65 år, såfremt den tjenestemand, som har været omfattet af en »udtrædelses«-foranstaltning, har optjent maksimale pensionsrettigheder. På grund af disse selvmodsigende og forvirrende oplysninger søgte sagsøgeren ved skrivelse af 20. oktober 1989 at få en forklaring fra chefen for Kommissionens afdeling »Pensioner«, idet han mente, at Kommissionens opgørelse af den månedlige godtgørelse af 23. august 1989 blot var behæftet med en faktisk fejl.

26 Sagsøgeren har for det andet gjort gældende, at opgørelsen af den månedlige godtgørelse af 23. august 1989 helt mangler klarhed og præcision, og at der derfor ikke foreligger en endelig akt, som kan anses for at indeholde et klagepunkt og for at kunne være genstand for en klage. Desuden er de i september 1989 meddelte administrative oplysningers retlige kvalifikation også tvivlsom og kan betragtes som en »foreløbig eller forberedende akt«.

27 For det tredje har sagsøgeren under henvisning til Domstolens procesreglements artikel 92, ifølge hvilken Retten af egen drift kan efterprøve, om sagen skal afvises, anført, at han bevarer retlig interesse i, at sagen realitetspåkendes, idet han også har anfægtet lovligheden af visse forordningsbestemmelser, udstedt på et åbenbart fejlagtigt grundlag, eftersom han udtrykkeligt har påberåbt sig, at artikel 5 og artikel 4, stk. 7, i forordning nr. 3518/85 er retsstridige.

28 For det fjerde har sagsøgeren gjort gældende, at hans sag ikke er for sent anlagt, og at de faktiske omstændigheders rækkefølge bør fastlægges på følgende måde:

— Skrivelsen af 20. oktober 1989 er blot en anmodning om oplysninger og kan hverken kvalificeres som ansøgning eller som klage. Dens formål er at få rettet en faktisk fejl.

— Skrivelsen af 19. januar 1990 udgør sagsøgerens første »ansøgning« i henhold til vedtægtens artikel 90, stk. 1, og Kommissionen skulle enten træffe en udtrykkelig afgørelse inden for fire måneder efter ansøgningens indgivelse, hvilket den ikke har gjort, eller stiltiende afvise ansøgningen på den måde, at den burde have undladt — som gjort til stadighed mundtligt at love sagsøgeren, at han snart ville modtage et udtrykkeligt svar.

— I realiteten forelå denne »udtrykkelige og foreløbige« afgørelse først den 13. august 1990, fordi der var taget forbehold med hensyn til den dom, som skulle afsiges i sagen Lestelle mod Kommissionen.

— Følgelig er Kommissionen indtil sidstnævnte dato ene ansvarlig for den påståede overskridelse af fristerne, for så vidt som det var Kommissionen selv, som ved sin adfærd forårsagede denne overskridelse af vedtægtens frister.

— Kommissionens »udtrykkelige og foreløbige« afgørelse af 13. august 1990 fik klart fristerne til at løbe på ny ved at tilkendegive Kommissionens hensigt om fortsat at behandle klagesagen.

— Sagsøgeren indgav umiddelbart efter denne afgørelse den 20. august 1990 sin »første klage«.

— Denne første klage blev den 9. november 1990 inden for vedtægtens frister efterfulgt af en »anden klage«.

— Efter at der den 22. november 1990 var afsagt dom i sagen Lestelle mod Kommissionen, traf Kommissionen sin endelige afgørelse den 19. december 1990, hvorfor et sagsanlæg den 7. marts 1991 til prøvelse af denne ene endelige afgørelse kunne admitteres.

29 For det femte finder sagsøgeren, at det ikke kan gøres gældende over for ham, at fristerne er sprunget, idet Kommissionen har tilsidesat principperne om retssikkerhed, beskyttelse af den berettigede forventning og bistandspligt. Under henvisning til Rettens dom af 7. februar 1991 (forenede sager T-18/89 og T-24/89, Tagaras mod Domstolen, Sml. II, s. 53) har sagsøgeren gjort gældende, at retssikkerhedsprincippet kræver, at enhver retsakt, som udstedes af administrationen, er klar, præcis og bragt til den pågældendes kundskab på en sådan måde, at denne med sikkerhed kender det tidspunkt, hvor den omhandlede retsakt foreligger, og fra hvilket tidspunkt den har retsvirkninger, bl.a. med henblik på, at adressaten kan iværksætte alle hensigtsmæssige adminstrative eller retlige procedurer. Imidlertid var Kommissionens holdning ikke særlig klar, og den lod med vilje en høj grad af usikkerhed bestå i denne sag for efterfølgende at kunne drage fordel af »sin egen culpøse forsømmelighed«: Således blev opgørelsen af 23. august 1989 uvirksom på grund af de af Kommissionen i september 1989 udsendte oplysninger, skrivelsen af 20. oktober 1989 blev først besvaret efter udløbet af en frist på tre måneder, ansøgningen af 19. januar 1990 blev først besvaret næsten otte måneder senere, nemlig den 13. august 1990, hvor Kommissionen traf en »foreløbig afgørelse« med forbehold for udfaldet af den for Retten verserende Lestelle-sag, hvorefter kommer, at man fejlagtigt kvalificerede ansøgningen som »klage«.

30 Sagsøgeren har tillige gjort gældende, at en tjenestemand i afdelingen »Vedtægten« ved flere lejligheder mundtligt lovede ham, at Kommissionen snarest ville træffe afgørelse. Dette er ikke sket, og ikke alene har Kommissionen ikke truffet en udtrykkelig afgørelse inden for fire måneder, efter at hans ansøgning af 19. januar 1990 blev indgivet, men den har heller ikke kunnet foretage en stiltiende afvisning, idet den til stadighed mundtligt lovede sagsøgeren, at han snart ville modtage et udtrykkeligt svar. At der faktisk blev givet sådanne mundtlige løfter har sagsøgeren tilbudt at godtgøre ved parternes personlige fremmøde eller ved vidneførsel for retten. Endelig henviser sagsøgeren også til Rettens dom af 7. februar 1991 i Tagaras-sagen (forenede sager T-18/89 og T-24/89) for at gøre gældende, at administrationen frem for alt skal indtage en holdning, sådan at tjenestemændene kan gøre deres rettigheder gældende, og ikke sådan, at den selv »med urette« kan drage fordel af visse sagsbehandlingsregler, især vedtægtens frister i artikel 90 og 91, som er indført for at sikre klarhed og retssikkerhed i forholdet mellem EF-tjenestemændene og institutionerne.

31 Stillet over for disse faktiske oplysninger og de modstridende argumenter finder Retten i første række at måtte gennemgå den generelle opbygning af den administrative procedure efter vedtægtens artikel 90 og 91. For det andet finder den at måtte fastslå, hvilken akt der i denne sag bør anses for negativ for sagsøgeren, og for det tredje må den foretage en retlig kvalifikation af sagsøgerens forskellige skrivelser. For det fjerde at undersøge virkningerne af Kommissionens besvarelser af de forskellige skrivelser på spørgsmålet om, hvorvidt denne sag kan admitteres, og endelig skal den undersøge de særlige anbringender, sagsøgeren har fremført i sine bemærkninger til formalitetsindsigelsen.

32 For det første kan et søgsmål i henhold til tjenestemandsvedtægtens artikel 90 og 91, der af en tjenestemand rejses mod den institution, som han er knyttet til — jf. selve ordlyden af de nævnte artikler og Domstolens kendelse af 4. juni 1987 (sag 16/86, GP. mod ØSU, Sml. s. 2409), alene antages til realitetsbehandling, såfremt den forudgående administrative procedure, der foreskrives i disse artikler, er gennemført forskriftsmæssigt. I tilfælde af, at tjenestemanden vil opnå, at ansættelsesmyndigheden træffer en afgørelse i forhold til ham, skal den administrative procedure indledes med, at tjenestemanden over for ansættelsesmyndigheden fremsætter anmodning om, at den træffer den ønskede afgørelse, jf. vedtægtens artikel 90, stk. 1. Først når der er meddelt afslag på en sådan anmodning — i mangel af et svar fra administrationen anses afslaget at foreligge, når der er forløbet fire måneder — kan tjenestemanden inden for en ny frist på tre måneder indgive en klage til ansættelsesmyndigheden, jf. artikel 90, stk. 2. Når ansættelsesmyndigheden derimod allerede har truffet en afgørelse, og denne udgør en for tjenestemanden negativ akt, er det klart, at en ansøgning i henhold til vedtægtens artikel 90, stk. 1, ikke har mening, og at tjenestemanden derfor skal anvende klageproceduren i artikel 90, stk. 2, når han vil opnå annullation, ændring eller tilbagekaldelse af den for ham negative afgørelse.

33 Det skal desuden påpeges, at ifølge fast retspraksis kan enhver tjenestemand i medfør af vedtægtens artikel 90, stk. 1, anmode ansættelsesmyndigheden om at træffe en beslutning for sit vedkommende. Dette indebærer ikke, at tjenestemanden kan omgå de i vedtægtens artikel 90 og 91 fastsatte frister for indgivelse af klage og søgsmål, således at det gennem forelæggelse af en ansøgning bliver muligt at anfægte en tidligere afgørelse, der ikke er blevet bestridt inden for fristerne. De nævnte frister, som er indført af klarheds- og retssikkerhedshensyn, er bindende og kan ikke fraviges (jf. bl.a. Domstolens dom af 13.11.1986 (sag 232/85, Becker

mod Kommissionen, Sml. s. 3401) og dom af 14.6.1988 (sag 161/87, Muysers m.fl. mod Revisionsretten, Sml. s. 3037) samt Rettens dom af 7.2.1991 (sag T-58/89, Calvin Williams mod Revisionsretten, Sml. II, s. 77)).

34 Heraf må det derfor udledes, at når den kompetente myndighed har truffet en afgørelse, som er negativ for en tjenestemand, kan tjenestemanden ikke længere indlede den administrative fase på ansøgningsstadiet, men skal straks indgive en klage til ansættelsesmyndigheden over den for ham negative akt, jf. artikel 90, stk. 2.

35 Retten skal således i anden række fastslå, om der i denne sag er udstedt en i forhold til sagsøgeren negativ akt, der som sådan udgør begyndelsestidspunktet for de frister i den administrative fase, som er fastsat i artikel 90, stk. 2. Det følger vedrørende dette forhold af fast retspraksis, at kun akter, der direkte og umiddelbart berører den pågældendes retsstilling, kan anses for at indeholde et klagepunkt (jf. Domstolens dom af 21.1.1987 (sag 204/85, Stroghili mod Revisionsretten, Sml. s. 389) og Domstolens kendelse af 16.6.1988 (sag 372/87, Progoulis mod Kommissionen, Sml. s. 3091)).

36 Ud fra denne synsvinkel finder Retten det ubestrideligt, at »opgørelsen af den månedlige godtgørelse«, som Kommissionen tilstillede sagsøgeren den 23. august 1989, er den akt, der indeholder et klagepunkt, og som derfor får klagefristen til at løbe. Ifølge fast retspraksis skal en opgørelse over en tjenestemands økonomiske rettigheder, som udgør en tilstrækkelig del af en afgørelse om vedkommendes førtidspensionering, nemlig anses for en akt, der indeholder et klagepunkt (Domstolens dom af 10.12.1980 (sag 23/80, Grasselli mod Kommissionen). Det samme gælder opgørelser, som endeligt skal fastsætte de økonomiske rettigheder, sagsøgere har i henhold til forordningsbestemmelser, såfremt det fremgår af opgørelsernes ordlyd, at ansættelsesmyndigheden med disse opgørelser ville fastsætte de beløb, den forpligter sig til at betale sagsøgerne på bestemte datoer (Domstolens dom af 28.5.1970 (forenede sager 19/69, 20/69, 25/69 og 30/69, Richez-Parise mod Kommissionen, Sml. s. 59) og dom af 9.7.1970 (sag 23/69, Fiehn mod Kommissionen, Sml. s. 95)). Nærmere bestemt har Retten i en med denne sag identisk sag, der også angik en udtrædelsesforanstaltning i medfør af forordning nr. 3518/85 fastslået, at det er opgørelsen af den månedlige godtgørelse, som udgør den akt, der indeholder et klagepunkt, og som får klagefristen til at løbe (Rettens dom af

22.11.1990 i den nævnte Lestelle-sag (sag T-4/90). Jf. tilsvarende Domstolens dom af 7.7.1971 (sag 79/70, Müllers mod ØSU, Sml. s. 161), Domstolens dom af 27.10.1981 (forenede sager 783/79 og 786/79, Venus og Obert mod Kommissionen og Rådet, Sml. s. 2445) og, a contrario, Domstolens dom af 1.2.1979 (sag 17/78, Deshormes mod Kommissionen, Sml. s. 189) samt Rettens dom af 3.4.1990 (sag T-135/89, Pfloeschner mod Kommissionen, Sml. II, s. 153)).

37 Det bemærkes i øvrigt, at den »opgørelse af den månedlige godtgørelse«, som Kommissionens kompetente tjenestegren foretog den 23. august 1989, udgjorde en tilstrækkelig del af afgørelsen om at give sagsøgeren adgang til at blive omfattet af bestemmelserne i Rådets direktiv nr. 3518/85, fordi opgørelsen blev udstedt otte dage før sagsøgerens endelige udtræden af tjenesten. Opgørelsen indeholder desuden to meget omfattende sider med meget præcise og ubetingede gennemførelsesbestemmelser om den pågældende tjenestemands administrative stilling, godtgørelsesperioden og den månedlige godtgørelses grundbeløb, de forskellige tillæg og fradrag, som ville blive foretaget, den måde, hvorpå ydelserne konkret ville blive udbetalt, og sagsøgerens forpligtelser, bl.a. såfremt der måtte indtræde en begivenhed, som kunne påvirke retten til godtgørelse. Godtgørelsens ordlyd viser, at der er tale om en afgørelse, hvilket meget klart adskiller dem fra de foreløbige opgørelser af økonomiske rettigheder, som er omhandlet i Domstolens dom af 1. februar 1979, Deshormes-sagen (17/78) og Rettens dom af 3. april 1990 i Pfloeschner-sagen (T-135/89).

38 I den forbindelse finder Retten straks at måtte forkaste sagsøgerens argumentation om, at opgørelsen af den månedlige godtgørelse mangler klarhed og præcision, hvilket skulle have fået ham til at mene, at en fejl havde indsneget sig i dens affattelse. Det fremgår nemlig ved gennemlæsning af dokumentet, at det er helt klart og utvetydigt, og at henvisningen i margenen til »artikel 34 i EKSF's personaleveddtægt« udelukkede, at der blot var tale om en faktisk fejl. I modsætning til det af sagsøgeren hævdede kan det interne notat fra september 1989 benævnt »Udtræden efter Rådets forordninger nr. 3518/85, 2274/87 og 1857/89« (jf. grund 11 ovenfor) slet ikke have påvirket det forhold, at opgørelsen af den månedlige godtgørelse af 23. august 1989 retligt har karakter af en akt, der indeholder et klagepunkt. Det samme må antages om opgørelsens gyldighed. Dette oplysningsnotat, som er meget generelt og helt internt, kan ikke, som sagsøgeren hævder, have ændret opgørelsen af den månedlige godtgørelse, dels i betragtning af sit indhold,

som blot var et kort resumé af Rådets tre forordninger om udtræden af tjenesten, og ikke en afgørelse om fastlæggelse af de individuelle rettigheder for de tjenestemænd, hvorpå forordningerne skulle finde anvendelse, dels i betragtning af den indledende bemærkning, hvori det præciseres, at de følgende oplysninger kun var vejledende, og at det i tilfælde af tvist kun var tjenestemandsvedtægten, ansættelsesvilkårene for de øvrige ansatte i Fællesskaberne og de tre omhandlede forordninger om udtræden af tjenesten, som var gyldige. Heraf følger, at Kommissionen med føje henviser til Rettens afgørelse i dom af 22. november 1990, Lestelle-sagen (T-4/90).

39 Retten skal for det tredje foretage en retlig kvalifikation af sagsøgerens forskellige skrivelser til Kommissionen. Som Retten fastslog i dom af 20. marts 1991 (sag T-1/90, Pérez Mínguez Casariego mod Kommissionen Sml. II, s. 143), henhører det alene under Retten, ikke parterne, at bedømme, om en skrivelse fra en sagsøger er en ansøgning eller en klage. Herved må der henvises til fast retspraksis om, at den skrivelse, hvorved en tjenestemand uden udtrykkeligt at kræve den omtvistede afgørelse tilbagekaldt klart ønsker sine klagepunkter imødekommet i mindelighed, udgør en klage (Domstolens dom af 28.5.1970 (sag 30/68, Lacroix mod Kommissionen, Sml. s. 57) og dom af 22.11.1972 (sag 19/72, Thomik mod Kommissionen, Sml. s. 287), eller en skrivelse, hvori sagsøgeren klart giver udtryk for at anfægte den afgørelse, som er negativ for ham (Domstolens dom af 14.7.1988, forenede sager 23/87 og 24/87, Aldinger og Virgili mod Europa-Parlamentet, Sml. s. 4395)). Endelig kan en tjenestemand, tillige ifølge fast retspraksis, ikke ved at indgive en begæring rejse tvivl om en tidligere afgørelse, som ikke er blevet anfægtet inden for de ved tjenestemandsvedtægtens artikel 90 og 91 fastsatte frister for indgivelse af administrativ klage og for indledning af søgsmål. Kun eksistensen af en væsentlig ny omstændighed, der kan være negativ for tjenestemanden, kan indebære igangsættelse af nye frister og begrunde undersøgelsen af en sådan begæring (Domstolens dom af 26.9.1985 (sag 231/84, Valentini mod Kommissionen, Sml. s. 3027) og Rettens dom af 6.12.1990 (sag T-6/90, Petrilli mod Kommissionen, Sml. II, s. 765)).

40 På baggrund af disse principper må, som Kommissionen har gjort det gældende, den skrivelse, sagsøgeren sendte til Kommissionen den 20. oktober 1989 som rekommanderet brev med modtagelsesbevis, anses for en klage efter betydningen i vedtægtens artikel 90, stk. 2, og ikke, som sagsøgeren har hævdet, blot en anmodning om oplysninger eller en ansøgning om berigtigelse af en faktisk fejl. Sagsøgeren har nemlig i denne skrivelse, uden udtrykkeligt at kræve hele den omhandlede

afgørelse tilbageholdt, klart ønsket sine klagepunkter imødekommet i mindelighed, og han har lige så klart givet udtryk for sit synspunkt om, at punkt B og C 5 i opgørelsen af den månedlige godtgørelse er retsstridige og bør berigtiges på den af ham ønskede måde. Dette gælder med hensyn til den periode, han modtager godtgørelsen, samt for så vidt angår dels datoen, fra hvilken han kan gøre krav på sin alderspension, dels forpligtelsen til fortsat at betale bidrag til pensionsordningen. Sagsøgeren anmoder i øvrigt ikke i denne skrivelse om en oplysning, ligesom han ikke ansøger om at få berigtiget en faktisk fejl. Hermed er skrivelsen af 20. oktober 1989 altså den eneste klage, sagsøgeren gyldigt har indgivet, jf. at Domstolen har antaget, at når søgsmålsfristerne er ufravigelige og ikke kan være genstand for et skøn fra parternes eller Rettens side, gælder dette også for fristerne for indgivelse af en administrativ klage, der processuelt danner optakt til søgsmålsfristerne og er af samme beskaffenhed, idet de indgår som bestanddele af reguleringen af samme retsmiddel og tjener til tilvejebringelse af retssikkerhed (Domstolens dom af 19.2.1981 (forenede sager 122/79 og 123/79, Schiavo mod Rådet, Sml. s. 473)). Det må tilføjes, at der ikke er indtrådt nye omstændigheder efter opgørelsen af 23. august 1989. Som anført ovenfor kan oplysningsnotatet fra 1989 ikke udgøre en sådan ny omstændighed på grund af sit indhold og sin rækkevidde.

41 Af det anførte følger, at sagsøgerens øvrige skrivelser til Kommissionen, navnlig skrivelsen af 19. januar 1990, der af sagsøgeren er benævnt »ansøgning« og af Kommissionen er registreret som en »klage« (jf. det ovenfor gennemgåede dokument i grund 14), sagsøgerens skrivelse af 20. august 1990, som sagsøgeren har betegnet som »første klage« (jf. grund 16), sagsøgerens skrivelse af 9. november 1990, af sagsøgeren præsenteret som sin »anden klage« og af Kommissionen anset for »tredje klage«, (jf. det ovenfor gennemgåede dokument i grund 17), hverken kan udgøre ansøgninger eller klager, men blot skal anses for at gentage klagen af 20. oktober 1989, hvorfor de ikke kan forlænge den administrative procedure. Heraf følger, at klagen af 20. oktober 1989 først blev besvaret af den kompetente myndighed, da Kommissionen traf afgørelsen af 1. august 1990 som sagsøgeren fik tilstillet den 13. august s.å. Chefen for afdelingen »Pensioner og Kontakt til Tidligere Ansatte« svarede ganske vist sagsøgeren den 16. januar 1990, men han havde ikke kompetence til at besvare klagen af 20. oktober 1989. I henhold til vedtægtens artikel 90, stk. 2, sidste afsnit, »meddeler myndigheden den pågældende sin be-

grundede beslutning inden for en frist af fire måneder fra den dag, hvor klagen er fremsat. Er der ikke afgivet svar på klagen inden for denne frist, anses dette som en stiltiende afvisning, der kan gøres til genstand for en klage i henhold til artikel 91«, hvilket medfører, at der skete en stiltiende afvisning af klagen inden udløbet af februar 1990. Den ved Retten den 7. marts 1991 anlagte sag er derfor for sent anlagt.

42 For det fjerde skal Retten bedømme de virkninger for afgørelsen af nærværende sag, som Kommissionens besvarelser af sagsøgerens forskellige skrivelser har, og som han har benævnt enten »ansøgninger« eller »klager«. Indledningsvis henvises til fast retspraksis, hvorefter den omstændighed, at en institution af personalepolitiske grunde besvarer en for sent indgivet administrativ klage, hverken kan udgøre en undtagelse fra den ved tjenestemandsvedtægtens artikel 90 og 91 indførte ordning med ufravigelige frister, eller afskære administrationen fra under en retssag at fremsætte en afvisningspåstand med den begrundelse, at klagen er for sent indgivet (Domstolens dom af 12.7.1984 (sag 227/83, Moussis mod Kommissionen, Sml. s. 3133), Rettens dom af 6.12.1990 (sag T-130/89, B. mod Kommissionen, Sml. II, s. 761) og Rettens dom af 6.12.1990 (sag T-6/90, Petrilli)). Tilsvarende er det fast retspraksis, at afvisning af en klage via bekræftelse af en tidligere afgørelse ikke udgør en akt, der indeholder et klagepunkt som omhandlet i vedtægtens artikel 91. Det kan derfor ikke få søgsmålsfristerne til at løbe igen og få en mistet søgsmålsret genoplivet. Tilsvarende gælder det, at et udtrykkeligt afslag på en klage, efter at søgsmålsfristen for den stiltiende afvisning er udløbet, som ikke indeholder noget nyt element i forhold til den retlige eller faktiske situation på tidspunktet for den stiltiende afvisning, er en rent bekræftende akt, der ikke indeholder et klagepunkt (jf. i overensstemmelse hermed Domstolens dom af 25.6.1970 (sag 58/69, Elz mod Kommissionen, Rec. s. 507), dom af 7.7.1971 (sag 79/70, Müllers mod ØSU) og dom af 10.12.1980 (sag 23/89, Grasselli)).

43 Heraf følger, at når klagen af 20. oktober 1989 var stiltiende afvist før slutningen af februar måned 1990, havde hverken skrivelsen af 13. august 1990, hvorved Kommissionen tilstillede sagsøgeren afgørelsen af 1. august 1990 som svar på klage nr. R/9/90, eller skrivelsen af 19. december 1990 — hvori generaldirektøren for personale og administration gjorde sagsøgeren opmærksom på, at gennemgangen af klage nr. 293/90 af 9. november 1990 samt hans skrivelse af 20. august 1990

havde vist, at de vedrørte de samme problemer som de i klage nr. 9/90 rejste, og at der ikke var grundlag for at ændre Kommissionens svar på disse punkter — den mindste retsvirkning, som sagsøgeren kan påberåbe sig, herunder at søgsmålsfristerne løber på ny. Det er endvidere fast retspraksis, at enhver afvisning af en klage, hvad enten den er stiltiende eller udtrykkelig blot — såfremt den er en ren afvisning — bekræfter den akt eller den undladelse, som sagsøgeren klager over, og er isoleret set ikke en anfægtelig akt (Domstolens dom 28.5.1980 (forenede sager 33/79 og 75/79, Kuhner) og Domstolens kendelse af 16.6.1988 i Progoulis-sagen).

44 Herved tilføjes, at det under alle omstændigheder er med rette, *at* Kommissionen i sit svar af 13. august 1990 til sagsøgeren ikke alene henledte hans opmærksomhed på, at den i tilfælde af, at svaret ville blive indbragt for Retten, forbeholdt sig mulighed for at rejse formalitetsindsigelse som følge af oversiddelse af søgsmålsfristen, men også, hvad angår spørgsmålet om opretholdelsen af pligten til at betale bidrag til pensionsordningen, *at* den traf afgørelse med forbehold for dommen i Lestelle-sagen, som på daværende tidspunkt verserede for Retten; Kommissionen præciserede jo herved, at sagsøgerens situation eventuelt ville blive taget op til fornyet behandling, såfremt det måtte vise sig nødvendigt i lyset af dommen i nævnte sag. I modsætning til det af sagsøgeren hævdede er en sådan afgørelse ikke af denne grund »foreløbig«, idet den kun godtgør en god forståelse af bestemmelserne i EØF-Traktatens artikel 176.

45 Endelig skal Retten bedømme, om de særlige anbringender, sagsøgeren har fremsat i sine bemærkninger til formalitetsindsigelsen eventuelt kan medføre, at han ikke udsættes for retstab som følge af den udløbne søgsmålsfrist.

46 Indledningsvis har sagsøgeren gjort gældende, at han bevarer retlig interesse i, at sagen realitetspåkendes, idet han også har anfægtet lovligheden af visse forordningsbestemmelser udstedt på et åbenbart fejlagtigt retsgrundlag, eftersom han udtrykkeligt har påberåbt sig, at bestemmelserne i to artikler i forordning nr. 3518/85 er retsstridige. Dette anbringende kan ikke tages til følge. Det følger nemlig af fast retspraksis, at når der er tale om den klageadgang, der er hjemlet

ved vedtægtens artikel 91, og i det tilfælde, hvor der foreligger en generel retsakt, der skal iværksættes ved hjælp af en række individuelle beslutninger, som berører alle eller en stor del af tjenestemændene ved en institution, kan tjenestemanden betragtet som enkeltperson ikke berøves retten til at gøre gældende, at denne retsakt er ulovlig med henblik på at anfægte den individuelle beslutning, der sætter ham i stand til at få sikker viden om, hvorledes og i hvilket omfang hans særlige interesser er berørt. Dette ændrer dog ikke ved, at søgsmål, der rejses af tjenestemænd i henhold til EØF-Traktatens artikel 179, ifølge vedtægtens artikel 91, stk. 2, skal være rettet mod ansættelsesmyndigheden og angå retsakter eller undladelser, som hidrører fra denne myndighed, og som er negative for sagsøgeren. Søgsmålene må ikke direkte tage sigte på fuldstændig eller delvis annullation af en forordning fra Rådet (Domstolens dom af 18.3.1975 (forenede sager 44/74, 46/74 og 49/74, Acton mod Kommissionen, Sml. s. 383), Domstolens kendelse af 4.10.1979 (sag 48/79, Ooms mod Kommissionen, Sml. s. 3121); jf. også Domstolens domme af 16.7.1981 (sag 153/79, Bowden mod Kommissionen, Sml. s. 2111, og sag 154/79, Biller mod Parlamentet, Sml. s. 2125)). Heraf følger, at sagsøgeren ikke direkte for Retten kan anfægte lovligheden af visse bestemmelser i forordning nr. 3518/85. Det kan han kun via ulovlighedsindsigelsen på betingelse af, at hans sagsanlæg i sig selv kan admitteres.

47 Sagsøgeren har endelig gjort gældende, at det ikke kan gøres gældende over for ham, at fristerne er udløbet, idet Kommissionen selv har tilsidesat principperne om retssikkerhed, beskyttelse af den berettigede forventning og omsorgspligten.

48 For så vidt angår retssikkerhedsprincippet udtales, at dette ifølge fast retspraksis er en del af Fællesskabets retsorden og kræver, at enhver retsakt, som udstedes af administrationen, er klar, præcis og bragt til den pågældendes kundskab på en sådan måde, at denne med sikkerhed kender det tidspunkt, hvor den omhandlede retsakt foreligger, og fra hvilket tidspunkt den har retsvirkning, bl.a. at retsakten kan anfægtes ved hjælp af de hjemlede retsmidler, i nærværende sag de i vedtægten hjemlede (Domstolens dom 21.9.1983 (forenede sager 205/82-215/82, Deutsche Milchkontor m.fl., Sml. s. 2633) og Rettens dom af 7.2.1991 (forenede sager T-18/89 og T-24/89, Tagaras)). I den forbindelse kan sagsøgerens argumenter støttet på, at Kommissionens holdning manglede præcision og klarhed, for at den efterfølgende »kunne drage fordel af sin egen forsømmelighed«, ikke tages til

følge, fordi de er for generelle og upræcise. Som ovenfor anført (jf. grund 37 og 38) var opgørelsen over den månedlige godtgørelse, som sagsøgeren fik tilsendt den 23. august 1989, meget klar, præcis og forståelig. Med hensyn til det rent interne informationsnotat, som blev udsendt i september 1989, kunne det som ovenfor anført ikke give anledning til tvivl, navnlig ikke hos en tjenestemand, som har været kontorchef for Kommissionens Personaleafdeling i Luxembourg. Selv om det endelig antoges at være korrekt, som sagsøgeren hævder, at han gentagne gange mundtligt har fået løfte om, at Kommissionen snarest ville træffe en afgørelse, kan argumentet ikke tages til følge, idet ordningen med stiltiende afvisning i vedtægtens artikel 90 netop har til formål at undgå denne form for administrativ langsommelighed og at klargøre retsstillingen ved, at enhver tjenestemand til trods for en vis administrativ træghed faktisk kan gøre sine rettigheder gældende. Derfor findes sagsøgerens tilbud om at føre bevis herom ikke at burde imødekommes.

49 Princippet om beskyttelse af den berettigede forventning, som også er en del af Fællesskabets retsorden, er i det væsentlige påberåbt for at kritisere Kommissionens langsommelighed med at besvare sagsøgerens forskellige skrivelser. Vedrørende dette forhold må det anses for korrekt, at enhver tjenestemand, som har indgivet en ansøgning eller en klage, har ret til at forvente et svar. Selv om Domstolen har udtalt, »at det må anses for beklageligt, at Kommissionen ikke har følt sig foranlediget til at besvare denne klage i overensstemmelse med god forvaltningsskik...« (dom af 10.12.1980 (sag 23/80, Grasselli)), og at »praksis med anlæggelse af et andet søgsmål mod en udtrykkelig afvisning af en tjenestemands klage efter fristens udløb har sin baggrund i Kommissionens dårlige vane med ikke at besvare tjenestemændenes klager inden for fristen på fire måneder, som er fastsat i vedtægtens artikel 90...« (dom af 21.5.1980 i Kuhner-sagen), underkendte den ikke denne praksis henset til princippet om beskyttelse af den berettigede forventning. Det bør gentages, at ved udløbet af fristerne udgør Kommissionens tavshed en stiltiende afvisning og sætter den pågældende tjenestemand i stand til at forfølge sin sag administrativt eller retligt.

50 For så vidt endelig angår princippet om institutionernes omsorgspligt har Domstolen fastslået, at omsorgspligten og princippet om god forvaltningsskik navnlig indebærer, at myndigheden ved afgørelser om forhold vedrørende en tjenestemand ta-

ger alle de omstændigheder i betragtning, som kan antages at være bestemmende for dens afgørelse, og hermed ikke blot tager hensyn til tjenestens interesse, men også til vedkommende tjenestemands interesse (dom af 23.10.1986 (sag 321/85, Schwiering mod Revisionsretten, Sml. s. 3199) og dom af 4.2.1987 (sag 417/85, Maurissen mod Revisionsretten, Sml. s. 551)). For så vidt angår spørgsmålet om, hvorvidt sagen kan admitteres, fremgår det i hvert fald ikke af det her i sagen oplyste, at Kommissionen ikke har opfyldt sin omsorgspligt i forhold til sagsøgeren under afviklingen af den administrative procedure. Dels findes langsommeligheden med at besvare sagsøgerens forskellige skrivelser ikke i sig selv at udgøre en sådan undladelse, dels bemærkes, at Kommissionen faktisk besvarede alle sagsøgerens skrivelser, selv om den med rette antog, at et søgsmål i denne sag klart ikke kunne admitteres.

51 Det følger af samtlige ovenstående grunde, at sagen bør afvises.

Sagens omkostninger

52 I henhold til Domstolens procesreglements artikel 69, stk. 2, pålægges det den tabende part at betale sagens omkostninger. I tvister mellem Fællesskaberne og deres ansatte bærer institutionerne dog selv deres egne omkostninger.

Af disse grunde

bestemmer

RETTEN (Femte Afdeling)

1) Sagen afvises.

2) Hver part betaler sine omkostninger.

Således bestemt i Luxembourg den 7. juni 1991.

H. Jung
Justitssekretær

C. P. Briët
Formand for Femte Afdeling